

Ислом Нури

Феъл – иш-ҳаракатни, унинг қилинган замонини ва фоилини (қилувчи шахсни) англатган калимадир. Иш-ҳаракатнинг бажарувчиси аниқ бўлиш-бўлмаглиги эътибори билан феъл иккига – **маълум** ва **мажхул**га бўлинади. Маълум феълнинг фоили муфрад, тасния, жамъ шаклида келиши, шунингдек мутакаллим, мухотаб ва ғойб бўлиши, музаккар ва муаннас жинсида бўлиши мумкин.

Муфрад – бирлик, тасния – иккилик, жамъ – кўплик шакллари дир. Мутакаллим – сўзловчи (1-шахс – мен, биз), мухотаб – тингловчи (2-шахс – сен, сиз), ғойб – ўзга (3-шахс – у, улар)ни англатади. Музаккар – эркак жинси, муаннас – аёл жинсидир.

Маълум феъли мозий

Ish-harakatning soʻz aytilgan vaqtdan ilgari badargilganini anglatgan kalima **feʻli moziy** – oʻtgan vaqt feʻlli deb ataladi. Maʼlum félili moziy ish-harakatni bajaruvchi shaxslarga qarab 14 rasmda – 6 gʻoyib, 6 muxobat va 2 mutakallim siyasida tanishtirildi.

6 ғойбнинг 3 таси музаккар, 3 таси муаннасдир:

□□□□□□ – урди бир эр ўтган замонда, муфрад, музаккар, ғойб, маълум феъли мозий.

□□□□□□ – урди икки эр ўтган замонда, тасния, музаккар, ғойб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□ – урдилар кўп эрлар ўтган замонда, жамъ, музаккар, ғойб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□ – урди бир аёл ўтган замонда, муфрад, муаннас, ғойб, маълум

Ислом Нури

феъли мозий.

□□□□□□□□ - урди икки аёл ўтган замонда, тасния, муаннас, ғоиб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□ - урдилар кўп аёллар ўтган замонда, жамъ, муаннас, ғоиб, маълум феъли мозий.

6 мухотабнинг 3 таси музаккар, 3 таси муаннасдир:

□□□□□□□□ - урдинг бир эр ўтган замонда, муфрад, музаккар, мухотаб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урдингиз икки эр ўтган замонда, тасния, музаккар, мухотаб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урдингиз кўп эрлар ўтган замонда, жамъ, музаккар, мухотаб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□ - урдинг бир аёл ўтган замонда, муфрад, муаннас, мухотаб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урдингиз икки аёл ўтган замонда, тасния, муаннас, мухотаб, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урдингиз кўп аёллар ўтган замонда, жамъ, муаннас, мухотаб, маълум феъли мозий.

Мутакаллим 2 сийғада - муфрад ва маъал ғойр (ўзга билан бирга):

□□□□□□□□ - урдим мен бир эр ё аёл ўтган замонда, муфрад,

Ислом Нури

мутакаллим, маълум феъли мозий.

□□□□□□□□ - урдик биз кўп эр ё аёллар ўтган замонда, мутакаллим маълалғойр, маълум феъли мозий.

Мажхул феъл мозий

Қилувчиси зикр қилинмайдиган феъллар **мажхул феъллар** деб аталади. Мозий феълидан мажхуллик нисбати яшаш учун охиригидан олдинги ҳарфи касралади қилинади, ундан олдинги барча ҳаракатли ҳарфлар заммали қилинади: □□□□□□ → □□□□□□ → □□□□□□ каби.

Мажхул феъли мозий ҳам маълум феъли мозий каби 14 суратда – 6 ғойиб, 6 мухотаб ва 2 мутакаллим сийғасида тусланади.

6 ғойибнинг 3 таси музаккар, 3 таси муаннасдир:

□□□□□□ - урилди бир эр ўтган замонда, муфрад, музаккар, ғойиб, мажхул феъли мозий.

□□□□□□□ - урилди икки эр ўтган замонда, тасния, музаккар, ғойиб, мажхул феъли мозий.

□□□□□□□□ - урилди кўп эрлар ўтган замонда, жамъ, музаккар, ғойиб, мажхул феъли мозий.

□□□□□□□□ - урилди бир аёл ўтган замонда, муфрад, муаннас, ғойиб, мажхул феъли мозий.

□□□□□□□□□ - урилди икки аёл ўтган замонда, тасния, муаннас, ғойиб, мажхул феъли мозий.

Ислом Нури

□□□□□□□□ - урилди кўп аёллар ўтган замонда, жамъ, муаннас, ғойб, мажҳул феъли мозий.

6 мухотабнинг 3 таси музаккар, 3 таси муаннасдир:

□□□□□□□□ - урилдинг бир эр ўтган замонда, муфрад, музаккар, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урилдингиз икки эр ўтган замонда, тасния, музаккар, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урилдингиз кўп эрлар ўтган замонда, жамъ, музаккар, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

□□□□□□□□ - урилдинг бир аёл ўтган замонда, муфрад, муаннас, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урилдингиз икки аёл ўтган замонда, тасния, муаннас, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

□□□□□□□□□□ - урилдингиз кўп аёллар ўтган замонда, жамъ, муаннас, мухотаб, мажҳул феъли мозий.

Мутакаллим 2 сийғада - муфрад ва маъал ғойр (ўзга билан бирга):

□□□□□□□□ - урилдим мен бир эр ё аёл ўтган замонда, муфрад, мутакаллим, мажҳул феъли мозий.

□□□□□ - урилдик кўп эр ё аёллар ўтган замонда, мутакаллим маъалғойр, мажҳул феъли мозий.